

« zurück blättern vor »

MUS subst. m., ab 1566; ‘Faktor, der zum Handeln zwingt; Notwendigkeit zu Handeln, Zwang, Verpflichtung, Not’ – ‘czynnik zmuszający do działania; konieczność, przymus, potrzeba’: 1566 GórnDworz Aav, SPXVI *Inych było ná fwiecie bárzo wiele / ktorzy z vmyſtu / á z dobrej woley / chciwość w sobie tłumili: nie z muſu / áni przed fromem / iáko białęglowy.* ○ 1566 GórnDworz H8, SPXVI *ábowiem iż złe / przeciúwne ieſt dobremu / á dobre złemu / poniewoli / á z muſu / iedno drugie dla they przeciúwności przyrodzoney wſpierać / á krzepczyć muſi.* ○ 1618 P.Kchan.J. 38, L *Jeſli kiedy haftować muſiała, Szło iey to z muſu i prawie przez dzięki.* ○ 1627 Birk.Chod. 7, L *Mus w cnotę przemienić.* ○ 1628 Smotr.Ap.pr, L *Co zbawienia poządanie muſem na mnie wyciągało, to ci tu podaię.* ○ (1658) 1769 Fred.Ad. 31, L *Niebezpieczeńſtwa uczą nabożeńſtwa. Mus naylepszy bywa nauczyciel.* ○ (†1696) 1728 Pot.Arg. 543, L *Pachnęły proſby one muſem.* ○ 1755–1756 Min.Ryt.2 179, L *Nie miey mi za złe Pani, widzi bóg mą duſzę, Jż to, cokolwiek czynię, z muſu czynić muſzę.* ○ 1769–1777 Zab.16 216, L *Taki z ciebie leniwiec ſtał ſię, wſzyſtko z muſem i drzymiąć robisz.* ○ (1781) 1859–1860 Narusz.Hist.III 100, DOR *Nie miał Mieczyſław przyjaciół w krakowianach, choć mu ſię z muſu kłaniali.* ○ (†1812) 1953 Tremb.Polit. 193, DOR *Chcą zwotać w Litwie radę, chce Moskwa, chcą Prusy, na której to ſię działo, co kazały muſy.* ○ (1899) 1950 Reym.Ziemia II 45, DOR *Z własnej woli zrobi wſzystko, przez muſ – nic.* ○ 1908 Dan.Wraż. 16, DOR *Uskarżał ſię na uciążliwość i przykrość ſłużby policyjnej, którą pełni z muſu.* ○ 1946 Hirsz.Hist. 122, DOR *Człowiek idzie za głosem wewnętrznego muſu, choćby miał to przyplacić życiu.* – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◇ **Etym:** nhd. *Muß* subst. n., ‘Zwang, Verpflichtung’, GRI. ◇ **Hom:** *mus* subst. m., ‘Kohlensäure’, bel. seit 1920, DOR, zuerst geb. L; *mus* subst. m., ‘eine Art Creme aus Früchten’, zuerst geb. LSP; *mus* subst. m., ‘Marmelade, Mus’, bel. seit 1954, DOR, zuerst geb. LSP. †*mas*. ◇ **Der:** *musowy* adj., 1912 Kraus.Krasz. 5, DOR, zuerst geb. SW. ❖ Im Gegensatz zum Verb *musieć*, das auf atsch. *musěti / musiti* zurückgeht, ist *mus* eine direkte Entlehnung, da eine alttschechische Entsprechung fehlt.

« zurück blättern vor »